

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA'NIN SÜRDÜRÜLEMEZLİĞİ

ÖZET: Bu çalışmada, sürdürülebilir kalkınma kavramının günümüzde ekonomik ve politik kaygılarla birlikte küreselleşmenin etkisi altındaki uygulanabilirliği incelenmeye çalışılacaktır.

GİRİŞ

Çevre; insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır. Çevre, yıllar boyunca insan etkinliklerinin gerçekleştiği ortamların mekânsal ve toplumsal öğeleri olarak tanımlanmıştır (Ciravoğlu, 2006). Bu ortamda, sağlıklı bir şekilde yaşamak hem insanın hem de bu ortam içerisinde bulunan habitatların doğal hakkıdır.

Gelişen ve değişen dünya düzeninde refah toplumu seviyesine ulaşmanın yolu olarak görülen ekonomik büyüme ve kalkınma, 19. ve 20. yüzyıllarda insan hayatına giren sanayileşme ve teknolojik gelişmelerle kısıt olan doğal kaynakların hoyratça kullanılmasına, insan - doğa ilişkisinin hiçbir döneminde olmadığı kadar çevre tahribatı ve çevre sorunlarına sebep olmuştur. Çevre sorunlarının özünde ise insan etkilerinin doğa üzerindeki birikimleri yatmaktadır. İnsan faaliyetlerinin yoğunlaşması, doğal çevrenin kendini yenileyebilme kapasitesinin üstüne çıkması sebep olmuştur.

İnsanın çevre üzerindeki etkilerinin sonucu olarak ortaya çıkan çevre sorunlarının ciddiyeti ilk olarak 1960 yıllarda telaffuz edilmeye başlanmış ve önlem alma çabaları da giderek artmıştır.

Bu etkilerin başında gelen bilinçsiz kalkınma eğilimi, günümüzde “sürdürülebilir kalkınma” kavramını ortaya çıkartan mimardır. “Sürdürülebilirlik” kavramının çıkış noktası, ekonomik ve teknolojik gelişmelere paralel bir şekilde ortaya çıkan çevre sorunlarının önüne geçebilme ve ekosistemin korunması üzerine odaklanmıştır.

Ahmet Erhan ALTUNOK
Milli Eğitim Denetçi Yardımcısı, M.E.B.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA'NIN SÜRDÜRÜLEMEZLİĞİ

Çevre, fiziksel, kimyasal, biyolojik, kültürel ve sosyo-ekonomik kaynak ve değerlerin oluşturduğu kompleks bir sistemdir. Bu bakımdan çok geniş bir spektrumunu kapsayan çeşitli insan faaliyetlerinin çevre ile karmaşık etkileşimler içerisinde olduğu söylenebilir. Aslında çevre, tıpkı mekân ve zaman gibi bağımsız bir boyut oluşturmaktadır, yani her olay ve aktivite bir yerde, bir zamanda ve bir çevresel ortam içinde gerçekleşmektedir (DPT, Çevre Raporu).

İnsanoğlu varoluşundan bu yana çevresindeki doğal kaynaklardan kendi amaçları doğrultusunda yararlanmaya ve doğa üzerinde egemenlik kurmaya çalışmıştır. Davey'e göre, çoğumuzun ortak bilincinin derinliklerinde doğaya karşı derin bir korku yatmaktadır. (Davey, 1998).

Özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında teknoloji ve sanayinin hızla gelişmesi ve nüfus artışının hızlanması çevre sorunlarının da artmasına sebep olmuştur. Teknolojide ve sanayileşmedeki gelişmelere bağlı olarak nüfus artışı da hız kazanmış, kentsel alanlara göçü tetikleyerek plansız ve sağlıksız kentleşmeye neden olmuş, ihtiyaç duyulan ve devreye giren altyapı sistemleri yetersiz kalmıştır. Plansız endüstrileşme, sağlıksız kentleşme dönemindeki nükleer denemeler, bölgesel savaşlar, göçler yanında entansif, yoğun tarımla bol ve bilinçsiz kimyasal kullanımı, toprakların aşırı zorlanması, aşırı otlatma, atık ve artıkları düşünülmeden ve gerekli çevresel önlemler alınmadan, arıtmasız yapılan yoğun hayvancılık ve endüstriyel üretim ile fosil yakıt tüketimi çevre kirliliğini tehlikeli boyutlara çıkarmıştır. Araştırmalar günümüzdeki çevre kirliliğinin yarı yarıya son 35 yılda meydana geldiğini ortaya koymaktadır (Çevre Broşürü, 2007).

Hızlı nüfus artışı, çevre sorunlarının en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Nüfusun artmasıyla birlikte doğal kaynaklar ve çevre üzerine olan talep ve baskılar da artış göstermektedir. Türkiye, OECD ülkeleri arasında en yüksek nüfus artışı oranına sahip ülkedir. B. M. nüfus tahminlerine göre nüfusumuz 2025 yılında 92 milyona yükselmesi beklenmektedir ve önlem alınmadığı takdirde gelecekte

daha önemli çevre sorunları ile karşılaşılacağına bir göstergesidir (Çevre Broşürü, 2007) .

Hızlı nüfus artışı, göçler ve yoğun, düzensiz kentleşme, artan tarımsal ve endüstriyel üretim gibi etkilerle doğanın ekolojik taşıma kapasitesi, çevresel etkileri giderme yeteneğinin %40 gibi yüksek bir oranda aşılması, insanlığın çevresi üzerinde ekolojik ayak izi olarak tanımlanan baskısının dünyanın taşıyabileceği düzeyin %40'a yakın oranda üzerine çıkmış olması ana sorundur. Bu insanlığın ekolojik baskısı içinde ülkelerin payı hesaplanarak çevresel sürdürülebilirlik endeksi yapılmakta ve her yıl yayınlanmaktadır. Örneğin 26 Şubat 2005 günü Davos Dünya Ekonomik Forumu'nda açıklanan ve 146 ülkeyi içeren inceleme sonunda A. B. D.in Yeyl ve Kolombiya üniversitelerince Finlandiya Çevresel Sürdürülebilirlik Endeksi (ESI) kriterlerine göre birinci ülke olarak ilan edilmiştir. Maalesef Türkiye çevresi üzerinde sürdürülemez etkileri olan ülkeler arasında yer almaktadır (Çevre Broşürü, 2007).

Çevre sorunlarının bir diğer önemli nedeni de ekonomik ve siyasi kaygılar doğrultusunda geliştirilen ekonomik büyüme politikalarıdır. Çevre duyarlılığından yoksun politikalar insanlığın varlığının sürdürülebilmesi için çevreye olan bağımlılığını göz ardı ederken çevre ile ilgili politikasızlık da çevre sorunlarının yaygınlaşmasına neden olmaktadır. Yasal, yönetsel ve kamusal düzeylerdeki yetersizlikler günümüzdeki çevre sorunlarının neden olduğu sonuçların ciddiyetini arttırmaktadır.

İktisadi büyüme, öteden beri gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun bütün toplumlarda temel hedef olarak benimsenmiştir. Ekonomideki işsizlik, gelir dağılımı adaletsizliği gibi makroekonomik sorunların çözümü olarak görülen büyüme daima teşvik edilmiştir. Sanayileşmenin ilk dönemlerinde görece bol olan çevresel kaynak sağlama ve atıkları sömürme kapasitesi, ekosisteme geometrik olarak artan bir yük getirmiştir. Bunun sonucunda, önceleri bol ve bedava olduğu düşünülen çevresel hizmetler kıt hale gelerek ekonomik faaliyetlerin ve dolayısıyla büyümenin önündeki kısıtlayıcı engel olmaya başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'nın ardından barışı güvence altına alan ilke ve kurumlar yaratılırken, yeryüzünün doğal ve kültürel

varlıklarını giderek yok edecek bir sanayileşme ve kalkınma politikası yürürlüğe konmuştur(Tanilli, 1997). Bu dönemin ardından ortaya çıkan küreselleşme, bilişim teknolojilerindeki değişimlerle birlikte mal, hizmet ve sermayenin serbestçe dolaşımına olanak tanıyan yeni bir dünya düzeni oluşturma çabasına girmiştir. Küreselleşmeyle birlikte etkileşimli çalışan yeni piyasalar; çok uluslu şirketler; geniş bilgi ağları, taşınır telefonlar gibi yeni kurumlar ve yeni araçlar ortaya çıkmıştır.(Aslan, 2010)

Çevre sorunları kapsamında; küreselleşmenin ikinci önemli uygulaması, aşırı ve lüks tüketim sonucu oluşan atıkların doğrudan ya da dolaylı yollarla geri kalmış ülkelere ihracıdır. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Antlaşması (NAFTA) ve GATT gibi ticaret anlaşmaları ile ulusal sınırları aşan sermaye, kar marjını yükseltmek amacıyla iş gücüne dayalı veya aşırı çevre kirliliğine yol açan üretim teknolojilerini kendileri için ucuz iş gücü cenneti konumundaki ve/veya yeterli çevre kanunlarının ve yaptırımlarının söz konusu olmadığı üçüncü dünya ülkelerine kaydırmaktadır. Yükselen toplumsal muhalefet nedeniyle kendi ülkelerinde çevresel mevzuatı derinleştiren ve yaptırımları ağırlaştıran Kuzey’li gelişmiş ülkeler, bu yaklaşımın getirdiği ekonomik yükü ürettiği atıkları mevzuatın olmadığı ya da yok denecek kadar az olduğu, yaptırımların ise yetersiz kaldığı üçüncü dünya ülkelerine ihraç ederek çözme yoluna gitmektedir. (Torunoğlu)

Dünya Bankası’nın atıkların üçüncü dünya ülkelerine ihracı konusundaki politikaları banka başkanlarından Lawrence Summers’in sözlerinde açıkça görülmektedir. Summers, çevre kirliliğine yol açan sanayilerin Güney’e transfer edilmesi gerektiğini savunup, “Zehirli atıkların az gelişmiş ülkelere gönderilmesinin günahı yoktur” diyebilmektedir.. (Torunoğlu)

Günümüze kadar çevreyi değersiz meta olarak gören toplumlar ve yönetimlerinin yarattığı ve yaratacağı sorunlar, çevre sorunlarının tüm insanlığın geleceğini tehdit etmektedir. 19 ve 20. Asırdan devreden sorunlar temelde Robert Malthus’un 1798 yılında nüfus artışının geometrik oluşuna karşın besin üretiminin aritmetiksel oluşu nedeniyle bir süre sonra doğal kaynakların yetersiz kalacağına dikkat çekmesi, ‘vahşi’ ama bilge kızılberberli reisin ‘uygar’ be-

yazlara “Son ağaç öldüğü, son nehir zehirlendiği ve son balık yakalandığında paranın yenemeyeceğini anlayacaksınız” demesi, Gandi’nin de “Birleşik Krallığın kalkınması için dünyanın kaynaklarının yarısını tükettiniz, Hindistan’ın aynı düzeye gelebilmesi için kaç dünya gerekir?” diye sormasına Churchill’in “Ne kadar geriye bakarsanız, o kadar ileriye görebilirsiniz” ve Einstein’ın “Sorunları, onları yaratan zihniyetle çözemezsiniz” deyişlerini ve «Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli» atasözümüzü eklediğimizde kalkınmanın sürdürülebilirliğinin gündeme oturmasını anlamak kolaylaşmaktadır. «Sürdürülebilir kalkınma» insanlığın ne olacağım endişesinin çok geç de olsa depresmesi ve klasik «nüfusu arttırarak güçlenme» ile modern «ekonomik büyüme» fanatizmlerini sorgulamasının ürünüdür (Çevre Broşürü, 2007).

Tutucu bir ekonomist, kalkınmayı ekonomik büyüme ve dolayısıyla elde edilen daha iyi yaşama standardı olarak tanımlayabilir. Böyle bir kalkınma ülkenin insanı ve doğal kaynakları ile kurumların yönetimini geliştirerek elde edilebilir (Clark, 1996). Ancak, böyle bir tanım sadece büyüme ile kalkınmanın birçok zaman birbirine karıştırılmasına ve kalkınmanın büyüme anlamında kullanılmasına neden olmaktadır. Güncel olarak sık duyulduğu üzere ithalâtın, dışalımın artışı nedeniyle de ekonomi büyümektedir. Örneğin tarımsal üretimi ve sanayii olmayan bir ülkenin sadece petrol satışından kazandığı veya diğer bir ülkenin dış kaynaklardan sağladığı borçla gelen dövizle yaptığı dış alımla, harcamalarla da ekonomi büyüyebilir. Özet olarak ekonomik büyüklük tümüyle parasaldır denmektedir (Örn.Vanerjee ve Duflo, 2004). Kalkınmanın ise eğitim, sağlık veya uzun yıllar sonra devreye girebilecek ve gelir sağlayabilecek, geleceğe dönük, o gün için parasal katkısı hiç olmayabilen yatırımları da içerdiği belirtilmiştir. Kalkınma kaynak kullanımına bağlı olduğundan sonsuzluk boyutunda kalkınmanın sürebilmesi için doğal kaynakların eksilmemesi gerekir aksi halde zaman içinde doğal kaynaklar tükenecektir. Bu bakımdan doğal kaynakların sürdürülebilir kalkınma şartlarına göre kullanılması gerekmektedir (Ulusal Çevre Eylem Planı, 1997).

İnsanlık bir yandan, dünyadaki ve ülkemizdeki fakirliği ortadan kaldırmak için ekonomik gelişmeyi ve kalkınmayı sağlarken, bu gelişme ve kalkınma faaliyetleri

sonucu, ortaya çıkan sorunları azaltmak ve önlemek için çare bulmak durumundadır. Başka bir deyişle, gelişmeyi çevre ile uyumlu, sürdürülebilir bir anlayışla gerçekleştirmek, doğal kaynakları ekolojik dengeyi bozmadan kullanmak zorundadır. (Özer, 2007)

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı , ilk olarak 1982 yılında Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından kabul edilen Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almış ve 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nu tarafından yayınlanan Türkiye'de "Ortak Geleceğimiz" diye bilinen Brundtland Raporu'nda son şeklini almıştır. Komisyon tarafından 1987 yılında yayınlanan Ortak Geleceğimiz başlıklı raporda çevre sorunları yoksulluk-eşitsizlik ekseninde ele alınmıştır. "Yoksulluğun ve eşitsizliğin olduğu bir dünya her zaman için ekolojik ve diğer krizlere eğilimli olacaktır." ifadesinin yer aldığı belgede sürdürülebilir kalkınma en genel tanımlamayla "bugünün gereksinimleri karşılarken gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma" olarak tanımlandığı gibi doğal sermayeyle üretim sermayesi dengeli olmalı, çevre kirlenmesi ya da doğal kaynak tükenmesinin giderilemez maliyetleri vardır ve gelecek kuşaklara taşınmamalıdır" denilmiştir.

Ruşen Keleş sürdürülebilir gelişmeyi, sürekli ve dengeli gelişme olarak adlandırarak; "çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci bir dünya görüşüdür." şeklinde tanımlamaktadır (Keleş, 1998).

Bu raporda, gelecek kuşakların haklarının savunulmasının yanı sıra, çevre maliyetlerinin aynı kuşak içindeki dağılımı ve yoksulların gereksinimlerinin de sürdürülebilir kalkınma kavramının önemli bir parçası olduğu belirtilmiştir. Yoksulların temel gereksinimlerine öncelik, teknoloji, toplumsal örgütlenme yapısı, ekosistemin çevresel etkiyi giderme kapasitesi kısıtlayıcı olacaktır. Yoksullukla savaşım, doğal kaynaklardan yararlanma adaleti, nüfus denetimi ve çevre dostu teknolojiler geliştirme sürdürülebilir kalkınmayla doğrudan ilişkilidir. (Çevre Broşürü, 2007)

Sürdürülebilir gelişme ile çevresel yaşam kalitesinin, sosyal yaşam kalitesinin ve ekonomik yapabilirliğin sağlanması amaçlanmaktadır.

Brundtland raporuna göre sürdürülebilir bir gelişmenin sağlanması için gerekli şartlar

- Karar almada vatandaşların etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistem
- Kendi çabasıyla ve sürdürülebilir biçimde üretim fazlası ve teknik bilgi sağlayabilecek bir ekonomik sistem
- Uyumsuz gelişmeden doğan gerilimlere çözüm bulabilen bir sosyal sistem
- Gelişme için gerekli ekolojik tabanı korumaya saygı gösteren bir üretim sistemi
- Durmadan yeni çözümler arayabilecek bir teknolojik sistem

şekilde sıralanmaktadır.

Sürdürülebilir gelişme ile ilgili temel tartışma mekân çerçevesinde gelişmektedir. Çevresel taşıma kapasitesi, çevre sermayesi, çevresel ve sosyal maliyet vb. gibi kavramlar belli bir kültüre sahip olan mekânla ilgili oldukları zaman daha da anlam kazanmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre kavramı gerçekten geleceğin toplumunun en önemli gündemlerinden biri olacaktır. Bu bağlamda, sürdürülebilir bir çevre anlayışının oluşabilmesi için ilk adım çevreyi ekonominin bir alt kümesi kabul eden ve sınırsız üretim-sınırsız tüketim- kar maksimizasyonunu reddeden bir anlayış kabul edilmesidir.

SONUÇ

Çevresel kaliteyi ve doğal kaynaklarda bozulmayı dikkate almadan geliştirilmiş yeni dünya düzeni salt ekonomik büyümeye önem vermiş, sonucunda doğal kaynaklar tümden bir yıkım tehlikesiyle yüz yüze gelmiştir.(Çağdaş ve Gür; 2003 s: 88). Bu tehlike denetimsiz sanayileşme ve fakirliğin tüm dünyada hızla artmasına neden olmuştur. Bu duruma çözüm arayan çok uluslu şirketler içine girdikleri mali yükten kurtulmak için çevre mevzuatının daha gevşek olduğu ülkelere yönelmişlerdir. Hızlı artan nüfusla birlikte gelişen ekonomik dengesizlik fakirliği küresel bir sorun haline getirmiştir. Fakirlik, insanların aşırı ölçüde doğal

kaynak kullanımını zorunlu kılarak, çevreyi olumsuz bir biçimde etkilemiş ve çevre sorunlarının diğer bir yönünü oluşturmuştur.

Bilim ve teknolojinin de gelişmesiyle hızlanan sanayileşme, beraberinde aşırı tüketim mekanizmasını harekete geçirmiş ve çevresel kirlilik sorunlarına yol açmıştır. Çevre ile ekonominin ilişkisi geniş bir kitle tarafından sorgulanır hale gelmiştir. Ekonomi ve çevre ilişkisinin sürdürülebilirlik bağlamında değerlendirilmesi hem kendi neslimiz hem de gelecek nesillerin yaşam kalitesini garanti altına almak için artık kaçınılmaz bir hal almıştır.

Bu noktada dikkat çekilmesi gerekli konulardan birisi, Sürdürülebilir Kalkınma kavramı ile aynı dönemlerde ortaya çıkmış ve kavram benzerliği olan “**Ecodevelopment**” kavramını karıştırmamak gerektiğidir. İlk kez 1972 yılında Stockholm Çevre Konferansı’nda, Konferansın Genel Sekreteri Maurice Strong’un kullandığı “çevreyi dışlamayan kalkınma-Ecodevelopment” ile yerel kaynaklardan adaletli bir biçimde yararlanmayı öngören bir kalkınma stratejisi kastediliyordu. Başka bir ifade ile “toplumsal ve ekonomik gelişme hedefleri ve çevrebilimsel değerlerin korunması arasında bir uyum sağlamak gereği” olarak da tanımlanmıştır. (Keleş, 1998)

Diğer konu ise, yine büyüme kalkınma tanımlarının birbirine karıştırılması ve bu karıştırılma sonunda yanlış bir algılamının oluşması gerçeğidir. Aslında büyüme, iktisadi olarak incelenmektedir ve kişi başına düşen gayri safi milli hasılayı veya gayri safi hasılayı ekonomik boyutlarda inceleyerek yıllık bazda veya içinde bulunduğu an açısından fayda sağlamaktadır. Buna karşın, kalkınmada sağlanacak fayda icebergin denizin altında kalan kısmı gibi uzun vadede görülebilmektedir. Çünkü, bugün yapılan bir yatırımın faydası belki de yıllar sonra yapılan yatırımın içeriğine göre katlanarak geri dönecektir. İşte bu noktada sürdürülebilir kalkınmanın uzun zaman alacağı kesin bir gerçekliktir.

Kalkınma kaynaklarının rasyonel ve optimum kullanılmaması düzensiz aşırı tüketime neden olmuş ve canlıların habitatlarını tehlikeye sokmuştur. Ortaya çıkan ekolojik dengesizlik canlıları yokoluş tehlikesi ile karşı karşıya getirmiştir.

Günümüze gelene kadar insanoğlu değişik sebepler nedeniyle bulunduğu yerleri terk etmek zorunda kalmıştır. Dünya tarihinin en gelişmiş medeniyetlerinden birini kurmuş olan Sümerler M.Ö. 2000 yılında yazdıkları belgelerde “ toprağın beyaza döndüğünü” belirtmişlerdir. Bu sözlerden toprağın tuzlandığı anlamını çıkartmak zor değildir. Aynı Sümerler gibi tarihimizde çok ilerleme sağlamış Maya Uygarlığının da akibetinin orman alanlarını yok etmesi sonucunda tarım arazilerinin verimsiz hale gelmesi, yaşanan açlık nedeniyle hastalık ve ölümlerin çoğalması artmış, iç savaşların olması sebebiyle de insanların oluşturdukları kentleri terk etmeleri sonucunda tarihin en önemli uygarlıklarından bir tanesi daha yok olmuştur. İnsan yaşamının çevreye bağlılığının diğer bir örneği ise Türkleri Orta Asya’dan göçüdür. Kuraklık, artan nüfus ve yetersiz beslenmenin Türk ırkını göçe zorladığı güçlü bir teoridir. Bu örneklere güncellerini de eklemek gerekirse, kadmiyum zehirlenmesi olarak bilinen sinir rahatsızlıkları, kemik kırılmaları, iskelet bozulmaları ve acı, işsizlik sonucu fiziksel zayıflama ve ölümlere sebep olan İtai- itai hastalığının 1920 yılında Japonya’nın Tayama bölgesinde bulunan sanayi atıklarının Jinzu nehrine karışması ve bu suyla piriçlere ve beslenme yoluyla da insanlara geçtiği hadise ancak 1946 yılında anlaşılmıştır. 1970’lerde Hindistan’da haşere ilacı üreten Union Carbide şirketi ilk zamanlarda halkın işsizlik ve tarım ilacı ihtiyacını gördüğü için olumlu karşılanır. Ancak 1980 yılında meydana gelen sızmalara ne şirket yönetimi ne de hükümet yetkilileri ciddiye almaz. Yapılan uyarılar boşa gider ve 1984 yılında meydana gelen metil izosiyanat sızıntısı kısa sürede 40 km² lik bir alana yayılır. İnsanlar soluk, alıp veremez halde buldukları Bhopal şehrini terk etmeye çalışırken yaklaşık 200.000 kişi hayatını kaybeder. Solunamaz kent olarak tarihe geçen Bhopal hava kirliliği ile sadece insanları değil orada bulunan hayvan ve bitkileri de çok şiddetli bir şekilde etkilemiştir. 1986 yılında kuzey yarım küreyi etkileyen Çernobil faciasının etkilerini halen çeken insanların bulunduğu tahmin edilmektedir. Bu olayda da hem Rusya hükümetinin sessiz kalması hem de Türkiye’de yetkili insanların kesinlikle böyle bir tehlike yoktur diyerek gerçeği saklamaları çok büyük ekonomik kayıpların yanında, ölümlere, hastalık ve sakatlıklara sebep olmuştur. Geçtiğimiz yıllarda Japonya da meydana gelen deprem ve sonrasında da

meydana gelen tsunami sonucunda nükleer santalde oluşan sızıntının nelere sebep olacağı dehşetle merak edilmektedir.

Bu noktada bazı konulara değinilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Daha önceleri tükenmez sanılan doğal kaynaklar zamanımızda tükenme evresine gelmiş, kullanma ve yenileme kapasitesinin de oldukça fazla bir oranlarda aşmasıyla dünyayı tehlikeye sokmuştur. Gelişmiş ülkelerin uluslararası antlaşmalara imza atmaktan kaçınmaları yanında, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke kaynaklarını kullanma eğilimlerini “modern sömürücülük” olarak adlandırmak yanlış olmayacaktır. Aynı konuda örnek olarak, dünyanın süper gücü olarak adlandırılan Amerika Birleşik Devletlerin yapılan antlaşmalar çerçevesinde ülke başına düşen emisyon miktarlarını aştığı bilinmektedir. Ancak bu sorununu başka ülkelerin emisyon miktarlarını satın almak yoluyla çözmeye çalışması da dikkat çeken bir politika olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yukarıda belirtilenler ışığı altında son söz olarak söylenebilecek tek şey vardır;

İnsan topluluklarının sonsuz istekleri, ekonomik düzenin kısıktığı tüketim çılgınlığı doğaya karşı dikkatsiz ve özensizce olan tavırlar, ülkelerin çıkar politikaları, eğitimsizlik ve fakirlik, düzensiz kentleşme, enerji sorunları, çöp olarak nitelendirdiğimiz atıklar ve atık yönetim hataları v.b gibi sıralayabileceğimiz birçok konu ve sorun göz önüne alındığında sürdürülebilir kalkınmanın sadece raporlardan ibaret bir ütopya dönüşebileceği, gerçeklik payı yüksek bir düşünce olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani sürdürülebilir kalkınmanın sürdürülemezliği ile yüzleşilmektedir.

Kaynaklar:

1. Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Raporu, 1987“ Ortak Geleceğimiz” Türkiye Çevre Sorunları Vakfı Yayını, Oxford University Press
2. BM Küresel Çevre Tahmini 4(Global Environment Outlook 4; GEO4), “Bizim Ortak Geleceğimiz” United Nations Environment Programme web site, UNEP News release 2007/34, Nairobi, Kenya, Çev: Furkan Kargıoğlu, 25/10/2007.

3. CİRAVOĞLU,A 2006 Sürdürülebilirlik Düşüncesi – Mimarlık Etkileşimine Alternatif Bir Bakış: “Yer”İN Çevre Bilincine Etkisi Doktora Tezi
4. ÇALI, H. H. “Sürdürülebilir Kalkınma”Nın Türkiye’deki Gelişimi (Makale)
5. Çevre Broşürü, 2007,Ankara Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma Uygulama Merkezi
6. Davey, P., (1998), “A Moral Issue”, Architectural Review, 203(1214): 4-5.
7. GÖRMEZ,K., 1997,Çevre Sorunları ve Türkiye, Gazi Kitabevi, Ankara,
8. KELEŞ,R., HAMAMCI,C., ÇOBAN,A.,2009, Çevre Politikası, İmge Kitabevi, Ankara,
9. KELEŞ,R., HAMAMCI,C.,1998, Çevrebilim, İmge Kitabevi, Ankara,
10. Kentleşme Tematik Grubu 2. Raporu, 2007
11. KÖKTÜRK, G Ekonomi-Çevre-Yönetim İlişkisi Bağlamında Bir 21.Yüzyıl Fenomeni: Sürdürülebilir Kalkınma (makale)
12. MİSER, R., 2010, Çevre Eğitimi EBF-MD Yayını, ANKARA
13. Torunoğlu, E. Tübitak vizyon 2023, “Sürdürülebilir Kalkınma Paradigması Üzerine Ön Notlar” (Makale)
14. TANİLLİ,S. 1997, Felsefeye Giriş, Adam Yayınları, İstanbul
15. TOROS,A., ULUSOY, M., Ergöçmen, B. 1997 Ulusal Çevre Eylem Planı: Nüfus ve Çevre DPT Yayınları
16. Worldwatch Enstitüsü, Haziran 2010, Dünyanın Durumu 2010 İş Bankası Yayınları
17. ASLAN,F.,2010, İktisadi Büyümenin Ekolojik Sınırları ve Kalkınmanın Sürdürülebilirliği Yüksek Lisans Tezi, Ankara
18. CLARK, J., 1996.Kalkınmanın Demokratikleşmesi Gönüllü Kuruluşların Rolü, Ankara: Türkiye Çevre Vakfı Yayını (Çev: Serpil URAL),
19. ÖZER,S. 2007. Sürdürülebilir Kalkınma Sürecinde Çevre Yönetim Sistemleri Uygulamaları Yüksek Lisans Tezi, Sakarya